

Warszawa, 19 czerwca 2013 roku

Trybunał Konstytucyjny

Al. Jana Christiana Szucha 12 A

00-918 Warszawa

Wnioskodawca:

Krajowa Rada Kuratorów

00-950 Warszawa, Al. Ujazdowskie 11

reprezentowana przez:

Henryka Pawlaczyka

Przewodniczącego KRK

adres do korespondencji:

85-128 Bydgoszcz

ul. Wały Jagiellońskie 2

telefon: 695 984 360

faks: (52) 325 31 64

email: krajowarada.kuratorow@o2.pl

Grzegorza Kozere

Zastępcę Przewodniczącego KRK

adres do korespondencji:

42-200 Częstochowa

ul. Żwirki i Wigury 9/11, pokój 404

telefon: 603 294 416

telefon praca: (34) 377 99 91

email: keseey1@interia.pl

Renatę Cieszko

Sekretarza KRK

adres do korespondencji:

08-110 Siedlce

ul. 11 Listopada 4, pokój 2

telefon: 503 487 671

telefon praca: (25) 633 14 90

email: renata.cieszko@interia.pl

W N I O S E K

Na podstawie art. 191 ust. 1 pkt 4 oraz ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz.483 ze zm.) w związku z art. 45 ust. 3 oraz art. 46 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (Dz.U. z 2001 r., Nr 98, poz. 1071 ze zm., zwaną dalej: ustawą o kuratorach sądowych)

wnosi o stwierdzenie niezgodności:

1. §5 ust. 1, §11, §12, §13 i §14 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 lutego 2013 r. w sprawie sposobu wykonywania obowiązków i uprawnień przez kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych (Dz.U. z 2013 r., poz. 335; zwanym dalej: rozporządzeniem) z art. 92 ust. 1 zdaniem pierwszym Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
2. §5 ust. 5 oraz §25 ust. 5 rozporządzenia z art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2002 r., Nr 101, poz. 926 ze zm., zwanej dalej: ustawa o ochronie danych osobowych) oraz z art. 92 ust. 1 zdaniem pierwszym Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
3. §7 ust. 2 i 3 rozporządzenia z art. 173§3, §4 i §5 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. z 1997 r., Nr 90, poz. 557 ze zm.) oraz z art. 92 ust. 1 zdaniem pierwszym Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
 - a) §9 ust.1 i ust. 2 zdanie drugie oraz ust. 4, §10 ust. 2, §11 ust. 2 i 5, §15 ust. 1, §24 ust. 2, §25 ust. 1 i ust. 2 zdania drugie rozporządzenia z art. 41 ust. 1 ustawy o kuratorach sądowych, art. 2 i art. 171§1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeksu karnego wykonawczego oraz z art. 92 ust. 1 zdaniem pierwszym Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
 - b) §9 ust. 1 i ust. 2 zdania drugie oraz §25 ust. 1 i ust. 2 zdania drugie rozporządzenia z art. 172§2 Kodeksu karnego wykonawczego,
 - c) §9 ust. 2 zdanie drugie oraz §25 ust. 2 zdania drugie rozporządzenia z art. 173§1 Kodeksu karnego wykonawczego;

4. §14 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia z art. 173a§1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy oraz z art. 92 ust. 1 zdaniem pierwszym Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
5. §20 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia z art. 9a ust. 12 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005 r., Nr 180, poz. 1493, ze zm.) oraz z art. 92 ust. 1 zdaniem pierwszym Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

I. Legitymacja do wystąpienia z wnioskiem do Trybunału Konstytucyjnego

Na podstawie art. 191 ust. 1 pkt 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z wnioskiem, o którym mowa w art. 188 Konstytucji, wystąpić mogą ogólnokrajowe organy związków zawodowych oraz ogólnokrajowe władze organizacji pracodawców i organizacji zawodowych. Zgodnie z art. 191 ust. 2 podmioty wymienione w ust. 1 pkt 3- 5 wystąpić mogą z wnioskiem o zbadanie zgodności z Konstytucją aktu normatywnego jedynie w wypadku, jeżeli akt ten dotyczy zakresu ich działania.

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych w rozdziale 4 w art. 43-51 powołując samorząd kuratorski określiła organy tego samorządu oraz ich zadania. Zgodnie z art. 44 ust. 1 pkt 1 cyt. ustawy Krajowa Rada Kuratorów jest organem samorządu kuratorskiego, który na podstawie art. 45 ust. 3 ustawy o kuratorach sądowych „*jest reprezentantem kuratorów sądowych*”. Reprezentowanie kuratorów sądowych jest nadrzędnym zadaniem Krajowej Rady Kuratorów. Reprezentacja na gruncie prawa cywilnego, administracyjnego czy prawa pracy oznacza reprezentowanie interesów osoby, grupy osób lub instytucji przez uprawniony podmiot będący przedstawicielem ustawowym lub pełnomocnikiem, który w imieniu osoby, grupy osób lub instytucji podejmuje działania na rzecz interesów podmiotu lub podmiotów reprezentowanych. Można przyjąć, że reprezentowanie kuratorów sądowych przez Krajową Radę Kuratorów jest przedstawicielstwem *sensu largo*, obejmującym czynności prawne, faktyczne i organizacyjne, mające na celu realizowanie zadań, których egzemplifikację zawiera art. 46 ust. 1 ustawy o kuratorach. Do zakresu działania Krajowej Rady Kuratorów należy, między innymi, na podstawie art. 46 ust. 1 pkt 4 ustawy o kuratorach sądowych „*występowanie do Ministra Sprawiedliwości lub innych organów państwowych z wnioskami dotyczącymi warunków pracy i płacy grupy zawodowej kuratorów sądowych*”.

Termin "*warunki pracy*" użyty w art. 46 ust. 1 pkt 4 ustawy o kuratorach sądowych nie został przez nią zdefiniowany. W powszechnym rozumieniu warunki pracy stanowią zespół czynników występujących w środowisku pracy wynikających z procesu pracy oraz czynników związanych z wykonywaniem pracy, które mają

wpływ na jej jakość oraz wydajność. Jeżeli analizujemy znaczenie tego terminu na gruncie Kodeksu pracy, to termin ten pojawia się w nim w wielu miejscach. Najczęściej odnosi się on do zagadnień związanych z bezpieczeństwem i higieną pracy. Najpełniejszy zakres znaczeniowy tego terminu został przedstawiony w art. 29 Kodeksu pracy. Wynika z niego, że warunki pracy to w szczególności: rodzaj pracy, miejsce wykonywania pracy, wymiar czasu pracy i termin rozpoczęcia pracy. Jednocześnie, jak wynika z art. 29 ust. 1 Kodeksu pracy, wymienione tu elementy nie są zamkniętym katalogiem części składowych terminu „warunki pracy”. Natomiast jak wynika z orzecznictwa, termin „rodzaj pracy” będący podstawowym elementem „warunków pracy” należy przede wszystkim utożsamiać z zakresem obowiązków pracownika (wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego z dnia 3 lipca 2009 r., IIISA/Wa 34/09, Lex nr 526441; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2008 r., IPK 73/08, Lex nr 509025). W przypadku kuratorów sądowych, inaczej niż odnośnie wielu innych grup zawodowych, zakres obowiązków wynika z treści aktów prawnych określających zadania kuratora i sposób ich wykonania, nie zaś z woli pracodawcy (uzasadnienie wyr. Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 18 maja 2004 r., OSK 101/04, Lex nr 146752). Jedynie w przypadku konkretnego kuratora zawodowego kierownik zespołu określa zakres obowiązków uszczegóławiając te zadania, które dla kuratorów zastały przewidziane przez przepisy prawa.

Kwestionowane rozporządzenie w sposób bardzo istotny zmienia zakres obowiązków kuratorów sądowych, powodując nie tylko wzrost liczby wykonywanych zadań, ale także stopnia ich skomplikowania, czasochłonności i kosztów ich realizacji. Taka sytuacja, jak wykazano wyżej, w sposób wyjątkowo niekorzystny zmieniła warunki pracy kuratorów sądowych, co było argumentem za wystąpieniem przez Krajową Radę Kuratorów z przedmiotowym wnioskiem.

Punkt 2 wniosku obejmuje przepisy, których stosowanie, zdaniem wnioskodawcy, może narazić kuratorów zawodowych na odpowiedzialność karną.

Natomiast przepisy, o których kontrolę wnioskodawca zwraca się do Trybunału w pkt 4, zasadniczo zwiększają zakres i liczbę obowiązków

wykonywanych przez kadrę kierowników zespołów kuratorskich (ok. 350 osób) utrudniając korzystanie przez te osoby z ustawowego urlopu, albowiem żadne przepisy nie przewidują zasad i trybu zastępowania kierownika podczas jego nieobecności w pracy.

Krajowa Rada Kuratorów jest ogólnokrajową władzą organizacji zawodowej kuratorów zawodowych, składającą się z delegatów wybranych przez poszczególne okręgowe zgromadzenia kuratorów.

Krajowa Rada Kuratorów na podstawie regulaminu pracy Krajowej Rady Kuratorów (załącznik 1) podjęła uchwałę nr 1/XV/2013 z dnia 17 czerwca 2013 roku w sprawie zwrócenia się do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności niektórych przepisów Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 lutego 2013 roku w sprawie sposobu wykonywania obowiązków i uprawnień przez kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych (Dz.U. z 2013 r., poz.335) z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 2)

Wnioskodawca w powyższym uzasadnieniu wykazuje, iż przepisy rozporządzenia, o których zbadanie konstytucyjności zwraca się do Trybunału, dotyczą zakresu działania Krajowej Rady Kuratorów.

Trybunał w swoim orzecznictwie wskazał na warunki, którym winien odpowiadać wniosek organu stanowiącego jednostek samorządu terytorialnego i który musi spełniać te same, jak w przypadku podmiotów wymienionych w art. 191 ust. 1 pkt 4, przesłanki szczególnej legitymacji: *„W myśl art. 191 ust. 1 pkt 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, jednym z podmiotów uprawnionych do inicjowania kontroli konstytucyjności prawa są organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego. Ustrojodawca przyznaje im tzw. ograniczoną zdolność wnioskowania (legitymację szczególną), wymagając wykazania, że kwestionowany akt normatywny dotyczy spraw objętych zakresem działania danego podmiotu. Wniosek pochodzący od takiego podmiotu powinien zatem nie tylko odpowiadać wymaganiom dotyczącym pism procesowych oraz zawierać dane określone w art. 32 ust. 1 pkt 1-4 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, ale nadto powinien zawierać powołanie przepisu prawa lub statutu wskazującego, że kwestionowana ustawa lub inny akt normatywny dotyczy spraw objętych zakresem*

działania danego organu lub organizacji (art. 32 ust. 2 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym)." (postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 22 marca 2004 r., sygn. Tw 41/03, OTK-B nr 3 z 2004 r., poz.168).

II. Uzasadnienie merytorycznoprawne

Ustawa z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2011 r. Nr 240, poz. 1431) w art. 1 pkt 77 określiła nowe brzmienie art. 176 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy, który upoważnił Ministra Sprawiedliwości do określenia, w drodze rozporządzenia, szczegółowego sposobu wykonywania obowiązków i uprawnień przez kuratorów sądowych, szczegółowego sposobu wykonywania obowiązków i uprawnień przez stowarzyszenia, organizacje, instytucje i osoby, którym powierzono sprawowanie dozoru, a także sposobu i trybu wykonywania dozoru stosowanego w związku z orzeczonymi karami, środkami karnymi, zabezpieczającymi i profilaktycznymi oraz trybu wyznaczania przedstawicieli przez stowarzyszenia, organizacje i instytucje, z uwzględnieniem potrzeby sprawnego wykonywania orzeczeń sądu, zapobieżenia powrotowi sprawcy do przestępstwa i wsparcia jego społecznej readaptacji.

Na podstawie art. 12 wymienionej ustawy z dnia 16 września 2011 r. dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 176 Kodeksu karnego wykonawczego utraciły moc z dniem 31 grudnia 2012 r.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 lutego 2013 r. w sprawie sposobu wykonywania obowiązków i uprawnień przez kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych, które weszło w życie w dniu 26 marca 2013 r., określiło przepisy wykonawcze wydane w celu wykonania upoważnienia zawartego w art. 176 Kodeksu karnego wykonawczego

1.

Przepis § 5 ust. 1 rozporządzenia zobowiązuje kuratora zawodowego do bezzwłocznego, nie później niż w ciągu 7 dni od powierzenia dozoru, wezwania skazanego do stawiennictwa w zespole. §11 rozporządzenia określa zasady dokonywania klasyfikacji skazanych do „*grup ryzyka powrotu do przestępstwa*” A, B i C w zależności od posiadanych przez nich właściwości, rodzaju popełnionego przestępstwa lub stosowanych środków związanych z poddaniem sprawcy próbie. §12, §13 i §14 rozporządzenia różnicują oddziaływania kuratora sądowego i ich

intensywność w stosunku do skazanych zaliczonych do określonej grupy. Przepisy §12 pkt 3, §13 pkt 2 i §14 pkt 4 określają częstotliwość żądania przez kuratora od skazanego kontaktu telefonicznego w zależności od zaliczenia do grupy A i B- co najmniej raz w miesiącu oraz co najmniej dwa razy w miesiącu od skazanych zaliczonych do grupy C. §12 pkt 2 oraz §13 pkt 3 rozporządzenia zobowiązują kuratora do wzywania skazanego do stawiennictwa w zespole z częstotliwością określoną w zależności od zakwalifikowania do grupy.

W uzasadnieniu do projektu rozporządzenia jako przesłanki wprowadzenia podziału dozorów na trzy grupy wskazano względy praktyczne wynikające z przeprowadzonych przez Ministerstwo Sprawiedliwości lustracji i ustalenia w ich wyniku niewłaściwej struktury pod względem trudności dozorów sprawowanych przez kuratorów zawodowych i kuratorów społecznych, a także doświadczenia innych krajów w tym względzie (cyt.: „*Podział na grupy ryzyka i elastyczna możliwość ich zmiany w konkretnej sprawie są znane i od wielu lat stosowane w państwach Europy Zachodniej i innych krajach wysoko rozwiniętych (USA, Kanada, Australia, Nowa Zelandia)*”) oraz europejskie standardy wyznaczane rekomendacjami Rady Europy (źródło: Rządowe Centrum Legislacji, Projekt z dnia 28 czerwca 2012 r. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania obowiązków i uprawnień przez kuratorów sądowych oraz przez stowarzyszenia, organizacje, instytucje i osoby, którym powierzono sprawowanie dozoru, a także sposób i tryb wykonywania dozoru stosowanego w związku z orzeczonymi karami, środkami karnymi, zabezpieczającymi i profilaktycznymi oraz trybu wyznaczania przedstawicieli przez stowarzyszenia, organizacje i instytucje, <http://legislacja.rcl.gov.pl/lista/517/projekt/52538/katalog/52541>, s. 36- 38). Nie wskazano natomiast podstawy prawnej w ustawowym upoważnieniu. Z uzasadnienia wręcz wynika przyjęcie założenia o blankietowym charakterze upoważnienia, albowiem stwierdzono w nim: *"Należy podkreślić, że przepis art. 176 Kodeksu karnego wykonawczego w nowym brzmieniu daje Ministrowi Sprawiedliwości kompetencję do całościowego uregulowania w rozporządzeniu kwestii związanych z dozorem oraz wykonywaniem przez kuratorów innych obowiązków i uprawnień wynikających z przepisów Kodeksu karnego wykonawczego, w tym zwłaszcza związanych z wykonywaniem*

kary ograniczenia wolności oraz kontrolą okresu próby. Niniejsza regulacja porządkuje dotychczasowe, nieuzasadnione rozrzucone norm dotyczących wykonywania czynności przez kuratorów dla dorosłych, tworząc akt prawny, zawierający kompleksowe unormowanie tych kwestii" (cyt. uzasadnienie s. 31), „co wskazuje na zamiar wprowadzenia samoistnych regulacji, nie opartych na ustawowym upoważnieniu, albowiem art. 176 Kodeksu karnego wykonawczego wyraźnie wskazuje, że regulacją rozporządzenia winien być objęty jedynie „sposób wykonywania obowiązków i uprawnień przez kuratorów sądowych”, a nie autonomiczne uregulowanie kwestii związanych z dozorem. Nie wskazano także podstaw naukowych, w tym empirycznych, klasyfikowania skazanych do grup ryzyka.

Zaliczenie do każdej z wyodrębnionych grup ryzyka wiąże się z określonymi dolegliwościami dla skazanego (częstotliwość odwiedzin skazanego przez kuratora, częstotliwość kontaktowania się skazanego z kuratorem, częstotliwość stawiennictwa skazanego w sądzie), a niewywiązanie się z któregośkolwiek stwarza obowiązek podjęcia działań przez kuratora, które mogą nieść skutki prawne dla skazanego (np. zarządzenie wykonania kary lub odwołanie warunkowego przedterminowego zwolnienia).

Kwalifikowanie skazanych do grup ryzyka i przewidziane w związku z tym procedury postępowania należy ocenić jako zabieg potrzebny z punktu widzenia efektywności pracy i indywidualizacji oddziaływań w zależności od właściwości sprawcy. Indywidualizacja odbywania okresu próby jest instytucją analogiczną do indywidualizacji wykonania kary pozbawienia wolności, którą określają art. 79-100 Kodeksu karnego wykonawczego. Normowanie zasad kwalifikacji skazanych oddanych pod dozór i określanie tym samym ich praw i obowiązków nie ma podstaw w obowiązujących przepisach Kodeksu karnego wykonawczego, w tym w upoważnieniu ustawowym art. 176 Kodeksu karnego wykonawczego

Na temat zgodności materii regulowanej w rozporządzeniu z uregulowanymi w ustawie oraz z zakresem udzielonego ustawowego upoważnienia wielokrotnie wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny. Ogół związanych z tym zagadnień jest szeroko znany doktrynie. Po raz kolejny, orzekając o sprzeczności przepisów

rozporządzenia z przepisami ustawy oraz o ich niekonstytucyjności, Trybunał Konstytucyjny w wyr. z dnia 2 października 2012 r., sygn. akt U1/12, stwierdził: *"Zgodnie z Konstytucją, rozporządzenie jest aktem normatywnym wydawanym w celu wykonania ustawy i na podstawie szczegółowego, wyraźnego (a więc nieopartego na domniemaniu lub wykładni celowościowej) upoważnienia, którego granic nie może przekraczać. Jak wielokrotnie stwierdzał Trybunał Konstytucyjny, brak stanowiska ustawodawcy w określonej sprawie musi być interpretowany jako nieudzielenie kompetencji normodawczej w danym zakresie. Odstępstwa od treści upoważnienia nie mogą być usprawiedliwione względami praktycznymi ani potrzebą rozstrzygnięcia konkretnych problemów prawnych, ponieważ rozporządzenie nie jest aktem samoistnym; jest wyłącznie aktem wykonawczym i nie może wkraczać w materię ustawową ani treści zawartych w ustawach modyfikować, uzupełniać czy powtarzać. W zamkniętym systemie prawa wyłączność ustawy jest zupełna – nie może obowiązywać żadna regulacja podstawowa niestępująca wykonaniu ustawy."* (zob. wyrok z 2 października 2012 r., sygn. U1/12, OTK-A 2012/9/103). Szerzej na ten temat Trybunał Konstytucyjny wypowiedział się między innymi w wyroku z dnia 12 lipca 2007 r., sygn. U7/06, OTK-A2007/7/76, stwierdzając, że: *"Ustawodawca, wydając przepis upoważniający, wpływa na treść rozporządzenia. Organ wydający akt ma jedynie obowiązek wykonać delegację zawartą w ustawie. Każde rozporządzenie wydawane jest na podstawie ustawy i w celu jej wykonania. To znaczy, że powinno być ono oparte na wyraźnym, szczegółowym upoważnieniu i w zakresie w tym upoważnieniu określonym. Kompetencji nie można domniemywać z upoważnienia. Nie można ich również odkodowywać w drodze wykładni celowościowej. Brak stanowiska ustawodawcy w jakiejś sprawie należy interpretować jako nieudzielenie w danym zakresie kompetencji prawodawczej."*

Dodać należy, że wątpliwości odnośnie zgodności zakresu spraw regulowanych przepisami §11, §12, §13 i §14 rozporządzenia z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej znane były organowi wydającemu rozporządzenie, ponieważ w toku prac legislacyjnych, w jego końcowej fazie Rządowe Centrum Legislacji w piśmie z dnia 17 stycznia 2013 r., nr RCL.DPA.542-1527/12, podtrzymało swoje stanowisko, zgodnie z którym: *"poza zakres spraw*

przekazanych do uregulowania wykracza kwalifikowanie skazanych do grup ryzyka i różnicowanie wobec nich form dozoru."

<http://legislacja.rcl.gov.pl/lista/517/projekt/52538/katalog/52567>).

Wprawdzie w wymienionych przepisach rozporządzenie skierowane jest do kuratora i zobowiązuje go do określonych działań, ale uprawnienia kuratora rodzą po stronie skazanego obowiązki zgodnie z zasadą *ubi ius, ibi onus*. Zachowania skazanego polegające na niestawiennictwie na wezwanie, a także brak kontaktu telefonicznego z określoną częstotliwością, nawet jeżeli skazany wyraził zgodę na kontaktowanie się tej formie na podstawie § 6 ust. 2, mogą zostać uznane jako przejaw uchylania się skazanego od dozoru, stanowić podstawę do sporządzenia przez kuratora określonego wniosku, a następnie spowodować zarządzenie wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności na podstawie art. 75§2 i §2a Kodeksu karnego lub odwołanie warunkowego przedterminowego zwolnienia na podstawie art. 160§1 pkt 3 i §4 Kodeksu karnego wykonawczego.

Art. 4 § 2 Kodeksu karnego wykonawczego gwarantuje skazanemu zachowanie praw i wolności obywatelskich, których ograniczenie wynikać może jedynie z ustawy oraz z wydanego na jej podstawie prawomocnego orzeczenia i wyraża naczelną zasadę prawa karnego wykonawczego wynikającą z art. 31 ust. 3 Konstytucji. Użycie partykuły ograniczającej "*jedynie*" podkreśla wolę ustawodawcy poddania szczególnej ochronie praw i wolności skazanego celem podkreślenia, że fakt skazania nie może powodować dalszych, nie wynikających z ustawy, negatywnych skutków dla skazanego.

Kwestionowane tu przepisy rozporządzenia stanowią władcze formy oddziaływania funkcjonariusza publicznego na obywatela, które zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, objęte są zakazem regulowania w rozporządzeniu. W wyroku z dnia 10 marca 2010 r., sygn. U 5/07, (OTK-A 2010/3/20), Trybunał stwierdził: "*Trybunał przypomina w związku z niniejszą sprawą, iż w swoich orzeczeniach zwracał szczególną uwagę na to, że nakaz zamieszczenia wszystkich zasadniczych elementów regulacji prawnej bezpośrednio w ustawie, połączony z zakazem regulowania ich w rozporządzeniu, jako akcie podustawowym, dotyczy zwłaszcza materii*

odnoszącej się do praw i wolności jednostki lub do władczych form działania władzy publicznej wobec obywateli." W przywołanym już wcześniej wyroku z 26 kwietnia 2004 r., sygn. K 50/02, Trybunał podkreślił powyższą tezę w następujący sposób: "Wymaganie umieszczenia bezpośrednio w tekście ustawy wszystkich zasadniczych elementów regulacji prawnej musi być stosowane ze szczególnym rygoryzmem, gdy regulacja ta dotyczy władczych form działania organów administracji publicznej wobec obywateli, praw i obowiązków organu administracji i obywatela w ramach stosunku publicznoprawnego lub korzystania przez obywateli z ich praw i wolności."

2.

Paragraf 5 ust. 5 rozporządzenia zobowiązuje kuratora zawodowego do zawiadomienia komendanta powiatowego Policji, właściwego ze względu na miejsce stałego pobytu skazanego za przestępstwo polegające na użyciu przemocy lub groźby bezprawnej o oddaniu skazanego pod dozór kuratora. Z kolei §25 ust. 5 rozporządzenia zobowiązuje kuratora zawodowego do zawiadomienia właściwego komendanta powiatowego Policji o zakończeniu dozoru sprawowanego w stosunku do skazanego za wyżej wymieniony rodzaj przestępstwa w wypadku, kiedy zakończenie nastąpiło w inny sposób niż wskutek upływu okresu próby. Natomiast art. 27 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych zabrania przetwarzania danych osobowych dotyczących między innymi skazań, orzeczeń o ukaraniu i mandatów karnych, a także innych orzeczeń wydanych w postępowaniu sądowym lub administracyjnym.

Zobowiązanie kuratora zawodowego do informowania komendanta powiatowego Policji o oddaniu skazanego za przestępstwo polegające na użyciu przemocy lub groźby bezprawnej pod dozór i zwolnieniu go z dozoru jest niewątpliwie przetwarzaniem danych dotyczących orzeczenia o skazaniu.

Artykuł 27 ust. 2 ustawy o ochronie danych osobowych formułuje zamknięty katalog przypadków, w których przetwarzanie danych dotyczących między innymi skazań jest możliwe, a przetwarzanie danych dotyczących oddania pod dozór skazanych, o którym mowa w § 5 ust. 5 oraz § 25 ust. 5 rozporządzenia, nie zawiera się w tym katalogu.

Ustawa o ochronie danych osobowych w art. 27 ust. 2 pkt 2 zezwala na przetwarzanie tzw. „danych wrażliwych” na podstawie przepisu szczególnego innej ustawy. Kodeks karny wykonawczy przewiduje zawiadomienie Policji w przepisach art. 166 § 2 i art. 168a § 3 wobec osób skazanych za przestępstwa określone w art. 197-203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, a także w przypadku orzeczenia niektórych zobowiązań i zakazów: powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, zakazu kontaktowania się z określonymi osobami, zakazu zbliżania się do określonych osób, nakazu opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym lub zakazu opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu (art.181a § 1 Kodeksu karnego wykonawczego); zakazu wstępu na imprezę masową (art.181b § 1 Kodeksu karnego wykonawczego), zakazu wstępu do ośrodków gier i uczestnictwa w grach hazardowych (art.181c Kodeksu karnego wykonawczego).

Uzasadniając w projekcie rozporządzenia przepisy dotyczące wykonywania przez kuratora zawodowego obowiązku zawiadomienia właściwej jednostki Policji o wyznaczeniu skazanemu kuratora sądowego projektodawca stwierdził, że: *„Przepis ten, a także i kolejne w rozporządzeniu, dotyczące współpracy z Policją, nawiązuje do podpisanych w dniu 29 listopada 2010 r. przez Ministra Sprawiedliwości i Komendanta Głównego Policji „Procedur współpracy służby kuratorskiej oraz funkcjonariuszy Policji w stosunku do osób, wobec których wykonywane jest orzeczenie sądu w związku z popełnieniem czynów karalnych polegających na stosowaniu przemocy lub groźby bezprawnej”, zwane dalej „Procedurami”. Procedury te mają na celu umożliwienie szybkiej wymiany informacji między funkcjonariuszami Policji, w szczególności dzielnicowymi i kuratorami sądowymi sprawującymi dozór nad sprawcami przemocy lub groźby jej użycia, w szczególności sprawcami przemocy w rodzinie. Dzięki nim dzielnicowi uzyskują pełną wiedzę na temat osób skazanych za przemoc, w tym wobec najbliższych, zamieszkujących w ich rejonie działania, a kuratorzy- informację na temat zachowywania się dozorowanych podopiecznych, co z kolei ma sprzyjać wzmocnieniu bezpieczeństwa osób pokrzywdzonych. Konieczne jest zatem, aby normy wynikające z *Procedur* i stosowane w praktyce przez obie służby zostały*

umieszczone w rozporządzeniu dotyczącym szczegółowego sposobu wykonywania obowiązków i uprawnień przez kuratorów sądowych.”

(źródło: <http://legislacja.rcl.gov.pl/lista/517/projekt/52538/katalog/52541>, s. 33)

Z powyższego wynika, że uzasadnieniem przedmiotowych przepisów nie jest treść upoważnienia określonego w art. 176 Kodeksu karnego wykonawczego, a względy praktyczne i porozumienie zawarte pomiędzy Ministrem Sprawiedliwości a Komendantem Głównym Policji, nie wynikające ze źródeł powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej.

W procesie legislacyjnym w toku konsultacji społecznych wobec zastrzeżeń zgłoszonych wobec wymienionych przepisów rozporządzenia Ministerstwo Sprawiedliwości stwierdziło, że:

„...za chybiony należy uznać zarzut naruszenia ustawy o ochronie danych osobowych w takim zakresie, w jakim przepis §5 ust. 5 projektu przewiduje obowiązek przekazywania przez kuratora zawodowego Policji danych osobowych osób oddanych pod dozór; przepisy ustawy z 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277, z późn. zm.) wprost przewidują uprawnienie Policji do gromadzenia i przetwarzania danych osobowych w celu realizacji ustawowych zadań; przede wszystkim należy wskazać na treść art. 20 ust. 1, ust. 2a i ust. 14 tejże ustawy, które stanowią, że:

"Policja (...) może uzyskiwać informacje, w tym także niejawnie, gromadzić je, sprawdzać oraz przetwarzać (ust. 1);

Policja może pobierać, uzyskiwać, gromadzić, przetwarzać i wykorzystywać w celu realizacji zadań ustawowych informacje, w tym dane osobowe, o osobach podejrzanych o popełnienie przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego, nieletnich dopuszczających się czynów zabronionych przez ustawę jako przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego, osobach o nieustalonej tożsamości lub usiłujących ukryć swoją tożsamość oraz o osobach poszukiwanych, także bez ich wiedzy i zgody (ust. 2a);

Policja w celu zapobieżenia lub wykrycia przestępstw oraz identyfikacji osób może uzyskiwać, gromadzić i przetwarzać informacje, w tym również dane osobowe ze zbiorów prowadzonych na podstawie odrębnych przepisów przez organy władzy publicznej, a w szczególności

z Krajowego Rejestru Karnego oraz Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (ust. 14)";

zasadnym jest zakwalifikowanie katalogu osób poddanych dozorowi kuratora sądowego jako zbioru danych, o którym mowa w ostatnim z przytoczonych przepisów; w konsekwencji nie można zasadnie twierdzić, że Policja nie dysponuje podstawą prawną do przetwarzania danych osobowych osób poddanych oddziaływaniom kuratora sądowego..." (źródło: Rządowe Centrum Legislacji, Zestawienia uwag zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych do projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości, <http://legislacja.rcl.gov.pl/lista/517/projekt/52538/katalog/52543>, s. 92-94).

Ministerstwo Sprawiedliwości projektując przepisy o obowiązku zawiadomienia Policji przez kuratorów o wyznaczeniu dozorów wobec skazanych i ich zakończeniu powołało się na porozumienie zawarte pomiędzy Ministrem Sprawiedliwości a Komendantem Głównym Policji, a uzasadniając odrzucenie zastrzeżeń wobec kwestionowanych projektowanych przepisów powołało się na przepisy ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, jednakże, jak wynika z pisma z 6 marca 2013 r., nr EZP-658/526/2013, Pierwszego Zastępcy Komendanta Głównego Policji (załącznik nr 1), będącego odpowiedzią na pismo Krajowej Rady Kuratorów z dnia 14 lutego 2013 r., nr 10/III/2013, dotyczące ograniczeń związanych z realizacją porozumienia o współpracy służby kuratorskiej oraz funkcjonariuszy Policji w stosunku do skazanych za popełnienie czynów karalnych polegających na stosowaniu przemocy (załącznik nr 2), Policja zmieniła stanowisko w tej sprawie i obecnie nie znajduje prawnych podstaw do pozyskiwania, gromadzenia i przetwarzania przedmiotowych danych dotyczących skazanych stwierdzając, że „...pojawiły się wątpliwości prawne, co do możliwości gromadzenia przez Policję danych osobowych, zwłaszcza jeśli chodzi o osoby skazane, wobec których orzeczono warunkowe zawieszenie wykonania kary i warunkowe zwolnienie z odbycia kary, bowiem w tych przypadkach Policja nie realizuje zadań własnych, tylko zadania kuratora sądowego. Zatem przetwarzanie tych danych nie ma podstaw prawnych w ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (tj. Dz.U. z 2011 r., Nr 287, poz.1687, z późn. zm.), nie jest też uzasadnione niezbędnością dla realizacji zadań ustawowych Policji.”.

Dalej Pierwszy Zastępca Komendanta Głównego Policji informuje o korespondencji w przedmiotowym zakresie z Ministerstwem Sprawiedliwości oraz formułuje postulaty *de lege ferenda* dotyczące zmian ustawowych w przepisach zapewniające dostęp Policji do danych zgromadzonych w Krajowym Rejestrze Karnym oraz w celu nałożenia na Policję obowiązku informowania kuratora zawodowego o okolicznościach mogących świadczyć o naruszeniu przez dozorowanego obowiązków probacyjnych.

Należy nadmienić, że w związku z powyższym powstaje również obawa o odpowiedzialność karną kuratora zawodowego za niezgodne z prawem przetwarzanie danych osobowych określoną w art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych.

3.

Przepisy § 7 ust. 2 i 3 rozporządzenia zobowiązują kuratora do złożenia wniosku o zarządzenie wykonania kary pozbawienia wolności, odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia albo udzielenia upomnienia, o którym mowa w art.173 § 4 Kodeksu karnego wykonawczego w sytuacji niestawiennictwa na powtórne wezwanie kuratora lub po zawiadomieniu kuratora społecznego o uchylaniu się skazanego od nawiązania pierwszego kontaktu.

Artykuł 173§3 Kodeksu karnego wykonawczego stanowi o możliwości odstąpienia przez kuratora od złożenia odpowiedniego wniosku dotyczącego odwołania odroczenia lub przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności, podjęcia warunkowo umorzonego postępowania karnego, zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności lub odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary pozbawienia wolności. Art 173§4 Kodeksu karnego wykonawczego umożliwia kuratorowi zastosowanie rozwiązania względniejszego dla skazanego, wobec którego zachodzą przesłanki uzasadniające zarządzenie wykonania kary pozbawienia wolności lub odwołanie warunkowego przedterminowego zwolnienia lub podjęcie warunkowo umorzonego postępowania karnego, czy też odwołanie odroczenia lub przerwy poprzez upomnienie skazanego. Dopiero art. 173§5 Kodeksu karnego wykonawczego obliuguje kuratora do złożenia

jednego z wyżej wymienionych wniosków, jeżeli wobec skazanego zachodzą ponownie okoliczności wskazane w przepisie art. 173§3 Kodeksu karnego wykonawczego. Natomiast przepisy §7 ust. 2 i 3 rozporządzenia nakazują kuratorowi złożenie odpowiedniego wniosku, albo udzielenie upomnienia z tytułu niestawiennictwa na powtórne wezwanie do zespołu. Przepisy te naruszają art. 173 Kodeksu karnego wykonawczego w dwojaki sposób.

Po pierwsze ograniczają stosowanie przepisów art. 173 Kodeksu karnego wykonawczego, ponieważ przewidują dokonanie wyboru pomiędzy wnioskiem i upomnieniem z pominięciem zastosowania przepisu art. 173§3 Kodeksu karnego wykonawczego, który nakazuje dokonanie oceny rodzaju i stopnia naruszenia obowiązków ciążących na skazanym poddanym próbie i pozwala na odstępianie od złożenia wniosku. Ustawa umożliwia zastosowanie następujących rozwiązań: złożenie wniosku, udzielenie upomnienia, złożenie wniosku po udzieleniu upomnienia. Natomiast rozporządzenie obliguje kuratora do złożenia wniosku albo udzielenia upomnienia, nie przewidując możliwości trzeciej, czyli udzielenie upomnienia i następnie złożenie wniosku.

Nadmienić także należy, że § 7 ust. 3 cytowanego rozporządzenia określił, że przesłanką obligującą kuratora zawodowego do złożenia do sądu wniosku lub do udzielenia przez niego skazanemu pisemnego upomnienia, jest zawiadomienie go przez kuratora społecznego o uchyłaniu się przez skazanego od nawiązania pierwszego kontaktu. Taka konstrukcja oznacza, że kuratora zawodowego pozbawia się możliwości samodzielnej oceny okoliczności, które przez kuratora społecznego zostały przedstawione i z przepisu tego wynika, że nawet gdy kurator zawodowy uznał, że złożenie wniosku lub udzielenie upomnienia jest przedwczesne, to i tak jest zobowiązany postąpić tak, jak to określił cytowany przepis. W takim znaczeniu §7 ust. 3 rozporządzenia jest sprzeczny z art. 173 Kodeksu karnego wykonawczego, który nie przewiduje ograniczeń co do oceny przez kuratora zawodowego przesłanek do złożenia do sądu wniosku lub udzielenia skazanemu pisemnego upomnienia.

Po drugie przepisy §7 ust. 2 i 3 stanowią samoistną podstawę do zastosowania instytucji prawa karnego wykonawczego określonych w art. 173 Kodeksu karnego

wykonawczego. Fakultatywne przesłanki do podjęcia postępowania warunkowo umorzonego określa art. 68§2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553, ze zm.), fakultatywne przesłanki do zarządzenia wykonania zawieszony kary pozbawienia wolności- art. 75§2 Kodeksu karnego, fakultatywne przesłanki do odwołania odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności odwołania przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności- art. 156§1 i 2 Kodeksu karnego wykonawczego i fakultatywne przesłanki do odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia z reszty kary pozbawienia wolności- art. 160§2 Kodeksu karnego wykonawczego. W żadnym z wymienionych przepisów nie wymieniono jako przesłanki będącej podstawą do przerywania wykonywania zastosowanego środka próby niestawienia na wezwanie kuratora. Zachowanie skazanego polegające na nieusprawiedliwionym niestawieniu na wezwanie kuratora może być przedmiotem wstępnej oceny kuratora, a następnie ostatecznej sądu, jako przejawu uchylania się od obowiązków związanych z dozorem. Jednak ustawa pozostawia kwestię oceny, czy zachowanie skazanego wyczerpuje przesłanki „*uchylania się*” od obowiązków lub dozoru do oceny kuratora i sądu.

Zwraca uwagę fakt, iż Kodeks karny wykonawczy w art. 57§1 i 2, w wypadku skazanego na karę ograniczenia wolności, przewiduje konsekwencje z tytułu nieusprawiedliwionego niestawienia na wezwanie kuratora w postaci zobligowania kuratora do złożenia wniosku o orzeczenie kary zastępczej. Jednak odmiennie niż w przypadku skazanych oddanych pod dozór, w wypadku skazanych na karę ograniczenia wolności, nie zastosowano przepisu o obowiązkowym stawianiu na wezwanie kuratora jak w art. 169 §2 Kodeksu karnego wykonawczego

W efekcie rozporządzenie wprowadza normy, których obowiązywanie wynika zarówno z art. 173 Kodeksu karnego wykonawczego jak i przepisów §7 rozporządzenia. Jest to rozwiązanie oceniane w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego jako niedopuszczalne. W cytowanym wyżej wyroku z dnia 10 marca 2010 r., sygn. U 5/07, Trybunał stwierdził: „... w niniejszej sprawie nie chodzi tylko o wykładnię dotyczącą relacji między przepisami ustawy i przepisami rozporządzenia, lecz o przestrzeganie wymogów konstytucyjnych, wynikających z art. 92 ust. 1 Konstytucji, przez normodawcę stanowiącego przepisy na podstawie i w ramach upoważnienia

ustawowego. Efektem wydania rozporządzenia na podstawie formalnego upoważnienia ustawy i w granicach materialnej regulacji ustawowej nie może być sytuacja, w której organy władzy państwowej (w tym wypadku CBA) działają na podstawie norm prawnych konstruowanych z elementów przepisów ustawowych i elementów przepisów podstawowych, wydanych na ich podstawie. To właśnie z punktu widzenia pionowej struktury porządku prawnego jest niedopuszczalne. Proponowana, przez Prezesa Rady Ministrów, wykładnia przepisów ustawy i wydanego na jej podstawie rozporządzenia, prowadząca do konstruowania, a w konsekwencji do stosowania, norm ustawowo- rozporządzeniowych, określających sytuacje, w których mogą być stosowane kajdanki i prowadnice - potwierdza, że zaskarżone przepisy rozporządzenia wkroczyły do materii ustawowej, naruszając w ten sposób art. 92 ust. 1 Konstytucji."

4.

Paragraf 9 ust. 1 i 2 zdanie drugie rozporządzenia zobowiązuje kuratora zawodowego do przedkładania kierownikowi zespołu sprawozdań z objęcia dozoru sporządzanych osobiście jak i sporządzanych przez podległych temu kuratorowi zawodowemu kuratorów społecznych. Natomiast przepisy §25 ust. 1 i 2 zdanie drugie rozporządzenia określają obowiązek przedkładania kierownikowi zespołu sprawozdań z zakończenia dozoru. §9 ust. 4 rozporządzenia uprawnia kierownika zespołu do zmiany decyzji kuratora zawodowego w przedmiocie zakwalifikowania skazanego do określonych w rozporządzeniu grup ryzyka. §10 ust. 2 i 3 rozporządzenia dotyczą wymienionego uprawnienia kierownika w odniesieniu do sprawozdań z przebiegu dozoru. Przepis §11 ust. 2 rozporządzenia również uprawnia kierownika zespołu do dokonania kwalifikacji skazanych do określonej grupy ryzyka. Natomiast §11 ust. 5 rozporządzenia stanowi ograniczenie kompetencji kuratora zawodowego w zakresie kierowania pracą kuratorów społecznych, określonych w art. 173§1 Kodeksu karnego wykonawczego, poprzez ustanowienie wymogu uzyskania zgody kierownika na powierzenie dozoru kuratorowi społecznemu sprawowanego wobec skazanego zakwalifikowanego do wyodrębnionej kategorii. §15 ust. 1 rozporządzenia umożliwia kierownikowi zespołu daleko idącą ingerencję w sposób wykonywania obowiązków przez kuratorów zawodowych poprzez wydawanie im zaleceń odnośnie częstotliwości

kontaktów ze skazanym, a także określanie ich formy, co jest niewątpliwie uprawnieniem z zakresu kierowania pracą, w związku z czym jest ustanowieniem ewidentnej nadrzędności kierownika nad wykonywaniem przez kuratora zawodowego merytorycznych zadań. Podobny charakter ma uprawnienie kierownika zespołu wynikające z przepisu §24 ust. 2 rozporządzenia, który zobowiązuje kuratora zawodowego do bezzwłocznego wykonania czynności w dozorcze sprawowanym przez kuratora społecznego na polecenie kierownika zespołu.

Instytucja kierownika zespołu została ustanowiona w art. 40 i 41 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (Dz.U. 2001, Nr 98, poz. 1071 ze zm.). Stosownie do treści art. 41 ust. 1 tejże ustawy, do obowiązków kierownika zespołu należy wykonywanie działań niezbędnych dla prawidłowego funkcjonowania kuratorskiej służby sądowej w zakresie działań zespołu, a w tym:

- 1) koordynowanie zadań kuratorów zespołu,
- 2) udział w planowaniu i nadzór nad wydatkowaniem środków finansowych przeznaczonych dla kuratorów sądowych,
- 3) przedstawianie kuratorowi okręgowemu wniosków i opinii dotyczących awansowania kuratorów zawodowych zatrudnionych w zespole oraz w zakresie zatrudniania kandydatów do pracy,
- 4) opiniowanie wniosków zawodowych kuratorów sądowych dotyczących ich przeniesienia,
- 5) określanie zakresu obowiązków kuratorów zawodowych zespołu,
- 6) organizowanie działalności kuratorów społecznych,
- 7) przedstawianie prezesowi sądu rejonowego wniosków o powołanie i odwołanie kuratorów społecznych,
- 8) przeprowadzanie szkoleń kuratorów społecznych,
- 9) zatwierdzanie wniosków dotyczących ryczałtów kuratorów sądowych,

- 10) nadzorowanie terminowości wykonywania obowiązków przez kuratorów sądowych,
- 11) wyznaczanie patronów dla aplikantów kuratorskich,
- 12) sporządzanie sprawozdań i informacji o działalności zespołu,
- 13) koordynowanie obsługi biurowej zespołu,
- 14) reprezentowanie zespołu na zewnątrz,
- 15) współdziałanie z prezesem sądu rejonowego.

Artykuł 41 ustawy o kuratorach określa jeden generalny obowiązek kierownika zespołu polegający na wykonywaniu działań niezbędnych dla prawidłowego funkcjonowania kuratorskiej służby sądowej w zakresie działań zespołu, a więc jednostki organizacyjnej, a nie poszczególnych kuratorów sądowych, a wymienione w 15 punktach zadania kierownika stanowią treść sprawowanej przez niego funkcji i mają na celu umożliwić członkom zespołu realizowanie im przypisanych ustawowych zadań. Uprawnienia, które przysługują kierownikowi zespołu w stosunku do kuratorów sądowych mają charakter wyłącznie administracyjny (uprawnienia personalne w pkt 3, 4, 5, 7 i 11 oraz uprawnienia do nadzoru nad terminowością- pkt 10). Żaden z przepisów art. 41 cyt. ustawy nie uprawnia wprost, jak również nie pozwala zasadnie domniemywać kompetencji merytorycznych kierownika zespołu do ingerencji w pracę poszczególnych kuratorów sądowych, np. polegających na ocenie sprawozdań i wydawaniu poleceń kuratorowi w związku z treścią tego sprawozdania, podejmowaniu decyzji w stosunku do skazanych znajdujących się pod dozorem tego kuratora zawodowego lub podległego mu kuratora społecznego, czy określaniu kuratorowi zawodowemu częstotliwości oraz formy kontaktów ze skazanymi.

Kodeks karny wykonawczy w art. 176 upoważnił Ministra Sprawiedliwości do określenia sposobu wykonywania obowiązków i uprawnień przez kuratorów sądowych. Art. 171 Kodeksu karnego wykonawczego stanowi, że kuratorami sądowymi są kuratorzy zawodowi i społeczni. W związku z tym brak jest delegacji ustawowej do określania sposobu wykonywania obowiązków i uprawnień przez

kierownika zespołu, w sposób inny niż wynikający wprost z przepisów ustawy o kuratorach sądowych.

Artykuł 172§2 Kodeksu karnego wykonawczego określa, że kurator sądowy obowiązany jest do składania sądowi okresowych sprawozdań z przebiegu dozoru, w szczególności ma obowiązek bezzwłocznego powiadomienia sądu o popełnieniu przez skazanego przestępstwa lub o innym rażącym naruszeniu przez niego porządku prawnego. Brak jest w tym przepisie jakiegokolwiek wzmianki o konieczności przekazania rzeczonych sprawozdań kierownikowi zespołu, jak stanowi §9 ust. 1 i 2 zdanie drugie oraz §25 ust.1 i 2 zdanie drugie rozporządzenia.

Artykuł 173§1 Kodeksu karnego wykonawczego w zakresie działań kuratora zawodowego wymienia między innymi kierowanie pracą kuratorów społecznych. Tak więc wszelkie uprawnienia do nadzoru merytorycznego kuratora zawodowego nad pracą kuratora społecznego określa Kodeks karny wykonawczy. Takiego umocowania nie ma kierownik zespołu.

Kodeks karny wykonawczy w art. 2 wśród organów wykonawczych nie przewidział kierownika zespołu kuratorskiego. Na podstawie analizy treści tego artykułu nie można domniemywać, że kierownikowi zespołu przysługują uprawnienia organu wykonawczego, albowiem przepis ten w sposób nie pozostawiający wątpliwości stanowi, że organami postępowania wykonawczego są:

- 1) sąd pierwszej instancji lub inny sąd równorzędny,
- 2) sąd penitencjarny,
- 3) prezes sądu lub upoważniony sędzia,
- 4) sędzia penitencjarny,
- 5) dyrektor zakładu karnego, aresztu śledczego, a także dyrektor okręgowy i Dyrektor Generalny Służby Więziennej albo osoba kierująca innym zakładem przewidzianym w przepisach prawa karnego wykonawczego oraz komisja penitencjarna,

- 6) sądowy kurator zawodowy,
- 7) sądowy lub administracyjny organ egzekucyjny,
- 8) urząd skarbowy,
- 9) odpowiedni terenowy organ administracji rządowej lub samorządu terytorialnego,
- 10) inny organ uprawniony przez ustawę do wykonywania orzeczeń.

Z powyższego wynika, że ustawodawca w obrębie sądownictwa ustanowił 6 organów postępowania wykonawczego (art. 2 pkt 1- 4 oraz 6 i 7 Kodeksu karnego wykonawczego), w tym w ramach kuratorskiej służby sądowej ustanowił jedynie jeden organ wykonawczy – sądowego kuratora zawodowego. Kierownikowi zespołu kuratorskiego nie można przypisać uprawnień organu wykonawczego również na podstawie art. 2 pkt 10 Kodeksu karnego wykonawczego, ponieważ prerogatywy takie nie wynikają z zakresu jego zadań unormowanych w art. 41 ust. 1 ustawy o kuratorach. Kodeks karny wykonawczy oprócz sądowego kuratora zawodowego nie wyodrębnił innych stanowisk kuratorskich tak jak uczynił to w przypadku Służby Więziennej, która wykonuje zadania zbliżone do zadań kuratorskiej służby sądowej. W tym przypadku, odmiennie od regulacji zawartej w art. 2 pkt 6 Kodeksu karnego wykonawczego, ustawodawca w art. 2 pkt 5 Kodeksu karnego wykonawczego wymienił 6 organów postępowania wykonawczego w obrębie Służby Więziennej.

Nadmienić należy, że instytucja kierownika zespołu kuratorskiego została powołana ustawą o kuratorach sądowych z dnia 27 lipca 2001 r. Od tego momentu, pomimo wielokrotnej nowelizacji Kodeksu karnego wykonawczego, ustawodawca nie dostrzegł potrzeby zakwalifikowania kierownika zespołu kuratorskiego do organów postępowania wykonawczego.

Nadanie merytorycznych uprawnień kierownikowi zespołu nie mieści się również w ramach delegacji ustawowej z art. 176 Kodeksu karnego wykonawczego, albowiem przepis ten upoważnił Ministra Sprawiedliwości do określenia szczegółowego sposobu wykonywania obowiązków i uprawnień przez kuratorów

sądowych, natomiast art. 171§1 Kodeksu karnego wykonawczego określa, że kuratorami sądowymi są kuratorzy zawodowi i społeczni.

Oprócz uwag złożonych do projektu rozporządzenia w toku konsultacji społecznych przewidzianych trybem prac legislacyjnych opublikowano również inne opinie zawierające zastrzeżenia i wątpliwości odnośnie zgodności projektowanych uprawnień kierownika zespołu z obowiązującymi normami ustawowymi i zakresem upoważnienia zawartego w art. 176 Kodeksu karnego wykonawczego (e-Dziennik Gazeta Prawna, Prawnik z dnia 1 listopada 2012 nr 212, *Miało być lepiej, a wyszło jak zawsze*, A. Rost, J. Świeca, S. Stasiorowski i K. Ciemnoczołowski, <http://edgp.gazetaprawna.pl/index.php?act=mprasa&sub=article&id=428688>, s. 4- 5, załącznik nr 3), co znajduje potwierdzenie w opinii prawnej z 10 września 2012 r. sporządzonej przez Biuro Analiz Sejmowych (znak BAS-WAL-2084/12, teza 1 i 4, załącznik nr 4)

5.

Paragraf 14 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia zobowiązuje kuratora sądowego do „*przeprowadzania u skazanego, który został zobowiązany do powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania środków odurzających lub substancji psychotropowych, albo u skazanego, który w trakcie dozoru wykazuje objawy uzależnienia, wyrywkowego badania na obecność w organizmie alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych, przy użyciu metod niewymagających badania laboratoryjnego*”.

Artykuł 173a§1 Kodeksu karnego wykonawczego brzmi: „*Sądowy kurator zawodowy może zobowiązać skazanego lub sprawcę oddanego pod dozór lub zobowiązanego do powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania środków odurzających lub substancji psychotropowych do poddania się badaniom na obecność w organizmie alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych, przy użyciu metod niewymagających badania laboratoryjnego, a także badania takie przeprowadzić.*”

Z powyższego wynika, że rozporządzenie rozszerza krąg podmiotów uprawnionych do wykonywania badań na kuratorów sądowych, którymi zgodnie z art. 171 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego są: „*kuratorzy zawodowi i społeczni*”.

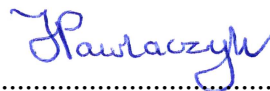
Ponadto ogranicza przepis art.173a § 1 Kodeksu karnego wykonawczego, albowiem zobowiązuje kuratora sądowego do „wyrywkowego” przeprowadzania badania na obecność w organizmie alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych, podczas gdy przepis ustawy przyznaje kuratorowi szersze uprawnienie polegające na możliwości zobowiązania skazanego do poddania się takim badaniom lub możliwości samodzielnego przeprowadzenia takich badań.

6.

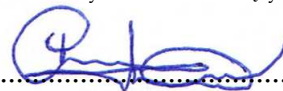
Paragraf 20 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia zobowiązuje kuratora zawodowego do uczestniczenia w posiedzeniach zespołu interdyscyplinarnego i grupy roboczej powoływanych na podstawie przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. O ile art. 9a ust. 4 cyt. ustawy określa, że „W skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi także kuratorzy sądowi.”, to art. 9 a ust.12 tejże. ustawy stanowi, że „W skład grup roboczych mogą wchodzić także kuratorzy sądowi, a także przedstawiciele innych podmiotów, specjaliści w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.”

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakłada więc na kuratora sądowego jedynie obowiązek uczestniczenia w pracach zespołu interdyscyplinarnego, pozostawiając do uznania jego udział w pracach grupy roboczej. W związku z powyższym nałożenie obowiązku obejmującego udział kuratora zawodowego w obydwu formach działalności powołanej ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jest sprzeczne z normą ustawową i konstytucyjną.

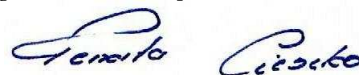
Mając na względzie przedstawioną wyżej argumentację wnosimy jak na wstępie.

.....
Henryk Pawlaczyk- Przewodniczący KRK

.....
Grzegorz Kozera- Zastępca Przewodniczącego KRK

.....
Renata Cieszko- Sekretarz KRK

- **Załączniki do części I:**
 1. Regulamin pracy Krajowej Rady Kuratorów
 2. Lista obecności delegatów na posiedzeniu Krajowej Rady Kuratorów w dniu 17 czerwca 2013 roku.
 3. Wyciąg z protokołu posiedzenia Krajowej Rady Kuratorów.
 4. Uchwała Krajowej Rady Kuratorów nr 1/XV/2013 z dnia 17 czerwca 2013 roku w sprawie zwrócenia się do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności niektórych przepisów Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 lutego 2013 roku w sprawie sposobu wykonywania obowiązków i uprawnień przez kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych (Dz.U. z 2013 roku, poz.335) z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej
 5. Uchwała Krajowej Rady Kuratorów nr 3/XV/2013 z dnia 17 czerwca 2013 roku w sprawie upoważnienia Prezydium Krajowej Rady Kuratorów do reprezentowania Krajowej Rady Kuratorów przez Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie zbadania zgodności niektórych przepisów Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobu wykonywania obowiązków i uprawnień przez kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej.
- **Załączniki do części II:**
 1. Pismo Pierwszego Zastępcy Komendanta Głównego Policji z 6 marca 2013 roku, nr EZP-658/526/2013;
 2. Pismo Krajowej Rady Kuratorów z dnia 14 lutego 2013 roku, nr 10/III/2013;
 3. E-Dziennik Gazeta Prawna, Prawnik z 1 listopada 2012 nr 212, *Miało być lepiej, a wyszło jak zawsze*, A.Rost, J.Świeca, S.Stasiorowski i K.Ciemnoczołowski;
 4. Opinia prawna z 10 września 2012 r., Biuro Analiz Sejmowych znak BAS-WAL-2084/12.
- 5 egzemplarzy wniosku wraz załącznikami.